

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM
Instituut voor Informatierecht

Bird & Bird

VvA studiemiddag, 'Pastiche'

Pastiche rechtspraak nationaal: DE en UK

Prof. Martin Senftleben, 6 februari 2026

DE: vangnetbepaling – JA

BGH 14 september 2023, zaak I ZR 74/22, Metall auf Metall V

BGH 14 september 2023, zaak I ZR 74/22, Metall auf Metall V

- pastiche = algemene exceptio artis?
  - ‘De pastiche-exceptie zou kunnen worden opgevat als een **algemene beperking ten faveure van de artistieke vrijheid**, die noodzakelijk is omdat de inherente begrenzing van de beschermingsomvang van exploitatierechten tot het gebruik van werken en uitvoeringen in een herkenbare vorm niet de nodige ruimte voor de kunstvrijheid biedt.’ (punt 37)
- focus op balans tussen grondrechten
- ook herkenbare overname zou pastiche kunnen zijn

Voorloper: LG Berlin, The Unknowable

Martin Eder: digitale versie van ‘Scorched Earth’ als basis voor eigen werk op canvas

LG Berlin 2 november 2021, The Unknowable

- opvatting Martin Eder
    - ‘In mijn werken creëer ik door de collage-achtige toevoeging van verschillende elementen en decorstukken een nieuwe context die de afzonderlijke elementen zelf niet hebben.
    - Uit de combinatie van de elementen en de vertaling naar het medium olieverf ontstaat een nieuw, onafhankelijk werk.’
- = voldoende afstand tot bronmateriaal

LG Berlin 2 november 2021, The Unknowable

- ‘The Unknowable’ = op zich inbreuk
  - duidelijke en opzettelijke overname van auteursrechtelijk beschermde trekken
  - wijzigingen/toevoegingen niet voldoende om uit te gaan van ‘Verblassen’ en ‘freie Benutzung’
- maar: toelaatbare pastiche
  - centraal vereiste: inhoudelijke discussie
  - hoeft bij pastiche echter geen kritiek te zijn: hommage, remix, mash-up kan ook (= ‘Intertextualität’)

BGH 14 september 2023, zaak I ZR 74/22, Metall auf Metall V

- Duitse wetgever wilde brede pastiche-exceptie
    - ‘...had de Duitse wetgever een breed concept van pastiche in gedachten, dat, met inachtneming van de juiste afweging van de rechten en belangen van auteurs en gebruikers, met name praktijken zoals **remix, meme, GIF mashup, fan art, fan fiction of sampling** zou moeten omvatten, omdat het citeren, imiteren en lenen van culturele technieken een bepalend element zijn van intertekstualiteit en hedendaagse culturele creatie en communicatie op het “sociale web”.’
- (punt 40)

“Meme”-debat in Duitsland

“Meme”-debat in Duitsland

UK: vangnetbepaling – NEE

Only Fools and Horses

UK: 8 juni 2022, Shazam/Only Fools, [2022] EWHC 1379 (IPEC)

- Shazam
  - heeft de rechten op de beroemde Britse sitcom ‘Only Fools and Horses’ verworven van John Sullivan
  - claimt auteursrecht op personages (‘Del Boy Trotter’), scripts, slagzinnen en ander material
- Only Fools The Dining Experience
  - heeft bijzondere eetervaring ‘Only Fools The (crushty) Dining Experience’ gecreëerd
  - speelt met thema’s uit ‘Only Fools and Horses’

Auteursrecht op Del Boy Trotter?

UK: 8 juni 2022, Shazam/Only Fools, [2022] EWHC 1379 (IPEC)

- bescherming fictieve personages volgens CDPA?
  - ‘...no hesitation in holding that if Del Boy is a **protectable work under EU law, he can be properly subsumed** under the concept of a literary work for the purposes of the closed list of protected English works.’ [121]
- dus: inbreuk denkbaar
- beroep op beperking mogelijk?

Beperking van het auteursrecht toepasselijk?

Parody
expression of
humour or mockery

Pastiche
style imitation or
medley of pre-existing
works

UK: 8 juni 2022, Shazam/Only Fools, [2022] EWHC 1379 (IPEC)

- Britse pastiche-test, niet afgeleid van Deckmyn [188]
  - gebruik imiteert de stijl van een ander werk
  - of is een assemblage (medley) van een aantal werken
  - in beide gevallen, net als bij parodie, moet het product merkbaar verschillen van het oorspronkelijke werk
- + ‘special case’-test afgeleid van driestappentoets
  - ‘If pastiche is too widely interpreted, to cover any imitation or reproduction of subject matter it ceases to be a “special case” of protected expression.’ [189]

UK: 8 juni 2022, Shazam/Only Fools, [2022] EWHC 1379 (IPEC)

- geen algemene ‘fair use’-regel via de achterdeur van de pastiche-exceptie

‘If pastiche is interpreted too broadly so that it in effect encompasses all forms of appropriation and imitation, it would also mean that s.30A would become a general fair use provision which is not what either the InfoSoc Directive or section 30A intends.’ [190]

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM
Instituut voor Informatierecht

Bird & Bird

Einde. Veel dank!

Contact: m.r.f.senftleben@uva.nl